

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมจึงทำให้มีการขุดค้นและนำเอาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ มาใช้อย่างมากมายมหาศาลและจากการพัฒนาทางวัตถุอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากรต่าง ๆ ถูกนำมาใช้โดยขาดหลักการทางอนุรักษ์ ประมาณ 80% (วิชัย พัฒนาวังค์ธรรม, 2526) เพื่อผลทางการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ (อุทิศ ภูอินทร์, 2538) และในอดีตประชากรของประเทศมีไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำนักงานทะเบียนกลางกรมการปกครอง (2536) รายงานว่า พ.ศ. 2521 มีประชากร 44.3 ล้านคน พ.ศ. 2525 มี 48.8 ล้านคน พ.ศ. 2529 มี 52.9 ล้านคน พ.ศ. 2533 มี 56.3 ล้านคน พ.ศ. 2537 มี 59.1 ล้านคน จะเห็นได้ว่าประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในอดีตปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แทบกล่าวได้ว่าไม่มี ทั้งนี้เพราะธรรมชาติสามารถที่จะปรับตัวให้สมดุลอยู่เสมอ แต่ในปัจจุบันประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความต้องการเพื่อใช้สอยความต้องการเกี่ยวกับที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่ทดแทนได้และใช้แล้วหมดไปถูกทำลายลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของการผลิต และเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิง ได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาถึงสถานการณ์ป่าไม้ในประเทศไทย (อุทิศ ภูอินทร์, 2538 ; สุพนธ์ สุวรรณบัตร, 2531 ; บุญเลิศ ศรีสุกใส, 2531 ; นิวัติ เรืองพานิช, 2538 ; เทียม คมกฤต, 2514) จะพบว่าสาเหตุของการทำลายทรัพยากรป่าไม้ คือ

1. การเพิ่มประชากรทำให้ความต้องการที่ดินเพื่อใช้ประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย และแสวงผลประโยชน์อื่น ๆ
2. การนำเอาเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมเข้ามาใช้
3. กฎหมายและระเบียบของทางราชการยังไม่เหมาะสม รัดกุม หรือไม่สะดวกต่อการปฏิบัติ
4. ปัญหาพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ทั้งนี้ป่าไม้มีคุณสมบัติประโยชน์นานัปการป่าไม้ก็โดนทำลายลงอย่างรวดเร็วทั้งนี้จากปัจจุบันมีโครงการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนพยายามที่จะธำรงค่อนุรักษ์ป่าไม้ไว้ อย่างไรก็ตามการทำลายป่าไม้ ส่วนหนึ่งเป็นฝีมือของคน คนที่สั่งสอนอบรมได้โดยผ่านระบบการศึกษา ดังนั้นการให้การศึกษาดูได้ว่าเป็นมาตรการที่สามารถแก้ปัญหการทำลายป่าไม้ได้ในระยะยาว การจัดหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นับได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ในการจัดหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีนโยบายให้มีวิชาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เด็กได้เรียนรู้ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์

ในฐานะที่ครู คือ ผู้มีหน้าที่ สั่งสอนอบรมนักเรียนโดยตรง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีความสนใจศึกษาทัศนคติของครูต่อทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในปัจจุบันและอนาคต

1.1.1 สถานการณ์ป่าไม้ในประเทศไทย

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่การประกอบอาชีพของประชาชนความมั่นคงของประเทศชาติ ดังที่ เทียม คมกฤต, 2508 กล่าวว่าทรัพยากรป่าไม้มีประโยชน์โดยตรง ได้แก่ ใบไม้ เชื้อเพลิง อาหาร ยารักษาโรค ยางไม้ เส้นใย น้ำมันไม้ และอาหารสัตว์ เป็นต้น ส่วนประโยชน์ทางอ้อมได้แก่ ช่วยทำให้ฝนตกเพิ่มขึ้น และมีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ ทำให้อากาศไม่ร้อนจัด และหนาวจัด บรรเทาความรุนแรงของพายุฝน ป้องกันการกัดเซาะดิน บรรเทาอุทกภัย ทำให้น้ำไหลสม่ำเสมออยู่ตลอดปี เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และลดมลภาวะทางอากาศเสีย และน้ำเสีย เป็นต้น แม้ว่าป่าไม้จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่ใช้แล้วสามารถเกิดขึ้นทดแทนใหม่ก็ตาม แต่ข้อเท็จจริง ปรากฏว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันป่าไม้ได้ถูกทำลายลงด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายทางจากการประเมิณพื้นที่ป่า จากการแปลความหมายภาพถ่ายดาวเทียมแลนด์แซท 2 (กรมป่าไม้, 2522) เมื่อปี พ.ศ.2521 ปรากฏว่าประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งประเทศ 320,696,882 ไร่ คงมีพื้นที่ป่าไม้ 109,515,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.15 ของพื้นที่ประเทศ ต่อมาปี 2536 ได้มีการแปลความหมายจากภาพถ่ายทางดาวเทียมแลนด์แซท-3 (กรมป่าไม้, 2537) พบว่าพื้นที่ป่าไม้คงเหลืออยู่เพียง 3,445,328 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.02 ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2521-พ.ศ. 2536 รวม 15 ปี ป่าไม้ถูกทำลายไปจำนวน 96,162,900 ไร่ หรือโดยเฉลี่ย ปีละประมาณ 6,410,860 ไร่ (กรมป่าไม้, 2537) การที่ป่าไม้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วนี้ เนื่องจากสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การขยายพื้นที่ทำการเกษตรกรรม เช่น เพื่อการปลูกพืชไร่ชนิดต่าง ๆ

ซึ่งในกรณีนี้รวมบริเวณป่าต้นน้ำลำธารด้วย ในขณะที่ป่าไม้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ความต้องการใช้ประโยชน์จากไม้ที่ได้จากป่าไม้นี้ไม่ว่าจะเป็นไม้ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ไม้ในการอุตสาหกรรม และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในรูปของการให้ป่าเป็นแหล่งนันทนาการใช้ไม้เพื่อการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ กลับทวีความต้องการมากขึ้นตามลำดับ ถึงแม้ว่าป่าไม้จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้โดยการปลูกป่า แต่เนื่องจากงบประมาณของประเทศไทยในด้านการนี้จำกัด เช่น กรมป่าไม้ได้รับงบประมาณสำหรับการปลูกป่าเพียงปีละ 15,000 ไร่ ในขณะที่ป่าไม้โค่นทำลายเฉลี่ยปีละ 6,410,860 ไร่ (กรมป่าไม้, 2537) ซึ่งไม่ทันกับอัตราของการทำลายป่าไม้ เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปแล้วว่า ทรัพยากรป่าไม้มีคุณค่ามากมายทั้งทางตรง และทางอ้อม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เอาไว้เป็นประโยชน์ยืนยาวตลอดไป ยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันด้วยแล้ว การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ยังมีความจำเป็นมากขึ้น โดยเหตุที่ว่าประชากรของประเทศได้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 2.0 ต่อปี ประกอบกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของวงการอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ ตลอดจน การใช้ไม้เพื่อปลูกสร้างบ้านเรือน และใช้สอยหรือทำเป็นสินค้าได้เพิ่มมากขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องสงวนป่า เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีมากขึ้น ความจำเป็นในการจัดการป่าไม้ไว้เป็นต้นน้ำลำธารเพื่อป้องกันดินพังทลาย และอุทกภัย ทั้งในการใช้น้ำเพื่อพลังงานไฟฟ้า และเพื่อการชลประทานเพิ่มขึ้นตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ในปัจจุบันมีแนวโน้ม มุ่งไปในทางการใช้ประโยชน์แบบเอนกประสงค์แทนที่จะเป็นเพื่อประโยชน์จากไม้เพียงอย่างเดียว

1.1.2 สถานการณ์ป่าไม้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลักษณะทั่วไปของป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าป่าไม้ของภาคอีสานกว่า 70-80% เป็นป่าโคกหรือป่าแดงหรือป่าเต็งรัง ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาค ต้นไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้พลวง (กุง) ไม้เต็ง (จิก) ไม้รัง (ฮัง) ไม้กราด (สะแบง) ไม้ยาง ฯลฯ พืชพื้นล่าง ได้แก่ หญ้าคา หญ้าเพ็ก หญ้าโจด หญ้าอ้อ หญ้าแถม ฯลฯ พบว่าโดยทั่วไปนอกจากนี้พื้นที่ที่เป็นป่าดงดิบ ป่าสน ป่าเบญจพรรณ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ดง” และหลายพื้นที่ที่เป็นป่าทาม และป่าเบญจ บางพื้นที่บนทิวเขา มีพืชเขตอบอุ่นด้วย เช่น ไม้โอ๊ก ต้นเมเปิล (กรมป่าไม้, 2536) วิฤตติการณ์บุกรุกทำลายป่าของภาคอีสาน มีอัตราการบุกรุกทำลายป่าสูงสุดของประเทศ จากการสำรวจพื้นที่ป่า 25,886 ตารางกิโลเมตร หรือ 15.33% ของพื้นที่ภาคอีสานเมื่อปี 2525 ลดลงเหลือเพียง 21,473 ตารางกิโลเมตร หรือ 12.72 % ในปี 2536 เพียงชั่วระยะเวลา 11 ปี ป่าไม้ที่เป็นที่รกริบทั้งภาคถูกทำลายอย่างรวดเร็ว มีพื้นที่ป่าถูกทำลายดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ระหว่าง พ.ศ. 2525-2536

พ.ศ.	พื้นที่ป่าไม้ ตร.กม.	ร้อยละของพื้นที่ภาค ตร.กม.	พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลง		
			ตร.กม.	ร้อยละ	ร้อยละรายปี
พ.ศ. 2525	25,886	15.33	-	-	-
พ.ศ. 2531	23,693	14.03	2,193	8.47	1.41
พ.ศ. 2536	21,473	12.72	2,220	9.37	1.87
จำนวนพื้นที่ ป่าไม้	ลดลงในช่วง 11 ปี	พื้นที่ (พ.ศ.2525-2536)	4,413	17.04	1.55

ที่มา : กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2530

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่ป่าไม้ของกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีพื้นที่ป่า
เหลือน้อยที่สุดตามลำดับที่สุดในระหว่าง พ.ศ. 2525-2536

จังหวัด	พื้นที่ ทั้งหมด (ตร.กม.)	พื้นที่ ป่าสงวน แห่งชาติ (ตร.กม.)	พื้นที่ป่าไม้ ที่เหลืออยู่					
			พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2531		พ.ศ. 2536	
			ตร. กม.	%	ตร. กม.	%	ตร. กม.	%
1. ร้อยเอ็ด	8,299.44	767	316	3.81	266	2.76	191	2.30
2. สุรินทร์	8,124.56	1,784	426	5.54	340	4.19	278	3.42
3. มหาสารคาม	5,291.683	407	158	2.99	51	0.96	35	0.66
4. บุรีรัมย์	10,321.88	2,800	758	7.34	598	5.79	530	5.13

ที่มา : กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2536.

จากรายที่ 1 และ 2 เป็นที่น่าสังเกตหากคำนวณตามข้อมูลที่นำเสนอ ทั้ง 4 จังหวัด ข้างต้น หากปล่อยให้พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกอยู่ เช่น ในปัจจุบัน พื้นที่ป่าไม้ทั้ง 4 จังหวัด จะหมดสิ้นไปเร็วที่สุดภายในไม่เกิน 5 ปี หากมองในระดับภาคจากจำนวนการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ต่อปีในปัจจุบันป่าไม้ในภาคอีสานก็จะหมดไปอย่างช้าที่สุดภายใน 65 ปี หรือภายในช่วงอายุขัยเฉลี่ยของคนรุ่นปัจจุบัน แม้ปัจจุบันป่าไม้จะมีการปลูกป่าทดแทนในงานปรับปรุงเพื่อรักษาต้นน้ำ งานปลูกสร้างเสริมป่าธรรมชาติ และงานปลูกสร้างสวนป่า และไม้กระยาเลยก็ตาม

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สถานการณ์ป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในขั้นวิกฤตอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบริเวณ จังหวัดมหาสารคามและร้อยเอ็ด ซึ่งล้วนมีสาเหตุมาจากการทำลายป่าทั้งสิ้น นอกจากนี้บริเวณต้นน้ำลำธารก็ถูกทำลายป่าไม้อย่างหนักด้วย การทำลายป่าไม้บริเวณนี้นับว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ แม่น้ำลำธารในภาคนี้ ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และทำให้เกิดน้ำท่วมหรือน้ำขุ่นขึ้นในฤดูน้ำหลาก

1.1.3 ผลกระทบจากการทำลายป่าไม้ของประเทศ

การทำลายทรัพยากรป่าไม้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางตัวอย่างเช่น

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2524) ได้รายงานถึงการทำลายป่าไม้ที่อาจทำให้เกิดผลเสียได้นานัปการ คือ

1. เปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมที่ทำให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ
2. เปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้น เป็นต้น
3. ขาดความชุ่มชื้นในบริเวณต้นน้ำลำธาร เนื่องจากไม่มีป่าไม้ที่จะอุ้มน้ำไว้ เป็นผลให้ปริมาณน้ำไหลซึมลงสู่แม่น้ำ ลำธารน้อยลง และไม่สม่ำเสมอตลอดปี
4. เพิ่มปริมาณและความเร็วของน้ำที่ไหลลงสู่ที่ต่ำเนื่องจากขาดป่าไม้ และพืชคลุมดิน คอยปะทะเพื่อลดความรุนแรงไว้ น้ำส่วนใหญ่จึงไหลลงสู่ลำห้วย ลำธาร และเมื่ออัตราการไหลรวดเร็วกว่าปริมาณของลำน้ำจะรับไว้ได้ ก็จะเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดน้ำท่วมขึ้นบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ
5. ทำให้เกิดการพังทลายของดิน เนื่องจากพลังน้ำที่ไหลบ่าอย่างรวดเร็วจะกัดเซาะพื้นดิน พัดพาเอาเศษดิน หิน เกิดน้ำขุ่นขึ้นไหลลงไปที่ดินเกษตรกรรมในที่ราบกลุ่ม ซึ่งอยู่ต่ำลงไป และทำให้ป่าไม้ต้นเงิน ไม่สามารถรับปริมาณน้ำหลากในฤดูฝนได้เช่นเดิม
6. ทำลายหรือทำให้สูญพันธุ์ พืชป่าและสัตว์ป่าที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และมีความจำเป็นในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น มีจำนวนลดลงหรือสูญพันธุ์ไป
7. เป็นการทำลายแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และจุดดึงดูดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในบริเวณที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ

จะเห็นได้ว่าผลเสียของการทำลายป่าไม้ทั้ง 7 ประการที่กล่าวมาแล้ว มีผลเสียเป็นอย่างมาก หากปล่อยทิ้งไว้ต่อไปในอนาคต ประเทศไทยจะไม่มีเหลือให้ ลูกหลานได้ชมอย่างแน่นอน

ในส่วนของผู้ที่ผู้พิทักษ์ป่าไม้เอง เช่น

บุญเลิศ ศรีสุกใส (2535) หัวหน้าส่วนป่าศรีสัชนาลัย จังหวัดตาก ได้กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่าไม้ไว้ดังนี้

- ผลเสียหายในทางเศรษฐกิจ ทำให้ปริมาณไม้ซุงท่อน และไม้แปรรูป ตลอดจนผลิตภัณฑ์จากไม้ต่าง ๆ มีไม่เพียงพอแก่ความต้องการของคนในชาติ และไม่สามารถที่จะส่งไปขายในต่างประเทศได้ ทำให้ปัจจุบันนี้ต้องมีการสั่งทำไม้แปรรูปจากต่างประเทศเข้ามาใช้ ไม้แปรรูปจากต่างประเทศเหล่านั้นเป็นไม้คุณภาพที่ด้อยกว่าไม้ในประเทศเพื่อมาใช้ในการก่อสร้างจะใช้ได้ไม่ดีทำให้เสียเงินแก่ต่างประเทศมาก

- ผลเสียหายในด้านสังคม และการปกครอง ทำให้ประชาชนไร้ที่อยู่อาศัยเป็นต้นว่าไม่มีไม้ที่จะสร้างบ้านเรือน นอกจากนี้การบุกรุกทำลายป่ายังเป็นการกระทำผิดกฎหมายอีกด้วย เมื่อมีชุมชนที่เกิดจากการทำลายป่า ย่อมจะเป็นการยากแก่การปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนนั้น ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายอีกด้วย ซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ และสำคัญมากในปัจจุบันนี้

- ผลเสียในด้านการประกอบอาชีพอย่างน้อยที่สุด บุคคลที่มีอาชีพอยู่ด้วย การทำป่าไม้ การทำฟืนและการเก็บของป่า จะได้รับความกระทบกระเทือนโดยตรง เพราะไม่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่จะเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้แก่เขาเหล่านั้นได้อีกต่อไป นอกจากนี้แล้วบรรดาโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ เช่น โรงบ่มยาที่ใช้ฟืนสำหรับทำความร้อน ก็จะขาดแคลนไม้สำหรับมาทำเป็นเชื้อเพลิงเป็นอย่างมาก โรงงานอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น โรงงานกระดาษ โรงงานไม้อัด เหล่านี้ก็จะได้รับ ความเดือดร้อนโดยทั่วกัน เพราะขาดแคลนวัตถุดิบสำหรับใช้ในโรงงาน

- ผลเสียหายในทางด้านการเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม การทำลายป่าไม้ เป็นการทำลายแหล่งน้ำลำธารโดยเฉพาะ ทำให้การเพาะปลูกผักต่าง ๆ ได้รับความเสียหายทั้งสิ้นประการสำคัญคือ ป่าไม้เป็นแหล่งผลิตปุ๋ยธรรมชาติที่สำคัญสำหรับการทำงานของประชาชนชาวไทย เพราะในป่าไม้มีซากพืชอยู่มากมายพอสลายตัวก็จะให้ธาตุอาหารที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่น ไนโตรเจน โปรแตสเซียม ฟอสฟอรัส เป็นต้น ธาตุอาหารต่าง ๆ เหล่านี้จะสะสมกันอยู่บนผิวดิน พอเวลาฤดูฝนก็จะค่อย ๆ ทับถมกันอยู่บนพื้นดินนั้น เวลาที่มีการทำนา และปลูกข้าว ข้าวก็จะดูดธาตุอาหารเหล่านั้นมาใช้ได้ในทันที นอกจากนี้หากเกิดความแห้งแล้งติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ แล้วปริมาณน้ำในเขื่อน และอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ จะมีปริมาณน้อยลง การประกอบอาชีพเกี่ยวกับ การประมงน้ำจืดก็จะได้รับผลกระทบ

กระเทียม และปริมาณน้ำที่จะนำไปใช้ในการกำเนิดไฟฟ้าก็จะมีย่อยลง ทำให้ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในการในโรงงานอุตสาหกรรม และการก่อสร้างต่าง ๆ ก็พลอยหยุดชะงักไปด้วย

- ผลเสียในด้านการท่องเที่ยว และการพักผ่อนหย่อนใจ การทำลายป่าไม้เป็นการทำให้ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติบางอย่างสูญเสียไป เช่น น้ำตก เป็นต้น ทำให้การท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ๆ ไม่มีใครอยากไป เพราะขาดแคลนสิ่งดึงดูดใจ นอกจากนี้สภาพป่ายังให้ความร่มเย็นแก่ผู้ที่เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจยามว่างได้ การขาดแคลนต้นไม้บางที่อาจทำให้ประชาชนมีสภาวะความตึงเครียด ในจิตใจเพิ่มขึ้นได้

- เป็นการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ทำให้สัตว์ป่าไม่ได้รับความจากการตามล่าของคน ผลที่เกิดขึ้นคือ ทำให้สัตว์ป่าบางชนิด เช่น เนื้อสัตว์ สุนัขหายไปจากป่าไม้ของประเทศไทย และจากโลกด้วย เพราะเนื้อสัตว์มีอยู่ในประเทศไทยแห่งเดียวเท่านั้น

จากผลเสียและผลกระทบของการทำลายป่าไม้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ก็คือมนุษย์เราเอง กล่าวคือ การทำลายป่าไม้ทำให้สภาวะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศของป่าไม้ขาดสมดุลมีผลทำให้เกิดการกัดเซาะหน้าดิน การพังทลายของดิน การเกิดอุทกภัย มีความแห้งแล้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจและกระทบกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความอยู่ดีกินดีของประชาชน ดังนั้นจึงควรที่จะมีการวางแผน กำหนดนโยบายที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรป่าไม้ให้เร็วที่สุด

1.1.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมทางด้านป่าไม้

ในการแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมทางด้านป่าไม้ มีนักวิชาการที่หลายท่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอแนะมาตรการแก้ไขความเสียหายของป่าไม้ไว้หลายวิธี โดยเฉพาะข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการศึกษา เช่น

เดชนา ชูตินารา (2528) ได้เสนอแนะว่า

ควรกำหนดวิชาอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติไว้ในหลักสูตรของการศึกษาทุกระดับ เพื่อเยาวชนของชาติจะได้เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ รู้จักหวงแหนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีต่อการอนุรักษ์ สนับสนุนให้มีการก่อตั้งชมรมอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียนวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย โดยมีหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการรวมพลังเพื่อต่อต้านนโยบาย การทำลายป่าไม้ และกลุ่มอิทธิพลที่จะทำลายป่าไม้

ในส่วนของกรมป่าไม้ (2536) ได้มีนโยบายในการที่จะป้องกัน และอนุรักษทรัพยากรป่าไม้ไว้ว่า

การสร้างมวลชนเพื่อป้องกัน และอนุรักษทรัพยากรป่าไม้ โดยจัดทำโครงการฝึกอบรมการอนุรักษป่าไม้สำหรับเยาวชน โดยการนำเอานักเรียน นิสิต นักศึกษามาเข้าอบรมให้มีความรู้

ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้เป็นวิธีการหนึ่งที่อนุรักษ์ป่าไม้ไว้ได้

ตามนโยบาย และมาตรการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติเป็นเรื่อง เช่น ป่าไม้ ดิน น้ำ ฯลฯ นั้นได้เน้นถึงมาตรการทางการศึกษาการแก้ไขปัญหาป่าไม้ โดยกำหนดนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ทั้งในหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) โดยตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 กรมวิชาการได้กำหนดจุดมุ่งหมายในข้อที่ 9 ว่า “ให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ” และในข้อที่ 52 กล่าวไว้ว่า รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง และก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาวะแวดล้อม

ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้ให้ความสำคัญต่อการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดหลักไว้ 3 ประการ คือ

1. รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเสถียรภาพ

2. การกระจายรายได้ และการกระจายการพัฒนา ไปสู่ภูมิภาค และชนบทให้กว้างขึ้น

3. เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

จากข้อเสนอแนะและมาตรการการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านทรัพยากรป่าไม้ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีหลายแนวทาง เช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม การวางแผนการใช้ทรัพยากร การออกกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ แต่มาตรการแก้ไขที่เด่นชัดที่สุด และมีผู้ให้ความสำคัญเหมือนกัน คือ การให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือว่าได้เป็นมาตรการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างถาวร ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงถือเอาการให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญในการที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศ

1.1.5 บทบาทของวิชาสังคมศึกษาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในปัจจุบันการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กำลังเป็นที่สนใจของประชาชน เนื่องจากป่าไม้โดนทำลายลงอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหามลพิษธรรมชาติติดตามมา ดังที่ปรากฏเป็นข่าวเนื่อง ๆ ปัญหาการอนุรักษ์ป่าไม้ของประเทศไทยปัจจุบันคือทำอะไรจึงจะทำให้คนเลิกลักลอบตัดไม้หรือทำลายป่าในการศึกษาทั่วไป เป็นที่ยอมรับว่าการที่ผู้หนึ่งจะทำการอย่างไรมันขึ้นอยู่กับทัศนคติของคนต่อสิ่งนั้นเป็นสำคัญ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2527) และปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าทัศนคติเป็นเรื่อง

สร้างเสริมปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ โดยเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการสะสมการเรียนรู้ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการเรียนรู้และเรียนรู้ (Nunnally, 1959) ความรู้เกิดจากการเรียนรู้ ความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ธรรมชาติ จำเป็นต้องใช้เวลาในการปลูกฝังและอบรมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเริ่มตั้งแต่เด็กเรื่อยมา จากการสำรวจหลักสูตรในปัจจุบันพบว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นกลุ่มวิชาที่เน้นในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เกิดการศึกษา และปลูกฝังเด็กให้รู้จักรัก และหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ ในการนี้ครูนับเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการให้การศึกษา และในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวที่จะต้องศึกษาสำรวจข้อมูลในขั้นแรก ก่อนว่าครูสังคมศึกษาในปัจจุบัน มีข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปประกอบอาชีพเป็นครูสังคมศึกษา ในอนาคต อันใกล้ เช่น สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่งทั่วประเทศ เป็นต้น ฉะนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ดี แก่นักศึกษา ครู เหล่านี้ จากผลการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโดยเฉพาะที่อยู่ในเขตอีสานเหนือ เช่น ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม (ตารางที่ 2) และในเขตนี้ มีสถาบันราชภัฏ อยู่ถึง 4 แห่ง ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร สถาบันราชภัฏเลย และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษานักศึกษาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งผ่านการเรียนวิชา ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิชามนุษยวิทยาเบื้องต้นวิชาประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต วิชามนุษยกับสิ่งแวดล้อมและวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยมาแล้ว

ดังนั้น เพื่อศึกษาว่าครูสังคมศึกษาในอนาคตว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่เพราะเป็นความจำเป็นต้องแน่ใจว่าครูเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ก่อนที่จะออกไปเป็นครูสอนให้นักเรียนมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในอนาคต ผลการวิจัยนี้จะเป็นการกระตุ้นเตือนผู้ที่มิหน้าที่ได้รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการผลิตครูที่จะต้องหาแนวทางปรับปรุงขบวนการเรียนการสอน เกี่ยวกับการเสริมสร้างทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสถาบันราชภัฏ โดยเฉพาะในเขตภาคอีสานเหนือต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาของสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ ซึ่งประกอบไปด้วยสถาบันราชภัฏสกลนคร สถาบันราชภัฏอุดรธานี และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา ระหว่างสถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาของสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ระหว่างนักศึกษาที่มีภูมิลำเนา (ส่วนใหญ่ของชีวิต) อยู่อาศัยในเมืองกับในชนบท

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาของสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในทางบวก

2. นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาของสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ระหว่างนักศึกษาที่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

3. นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาของสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ที่มีภูมิลำเนา (ส่วนใหญ่ของชีวิต) อยู่อาศัยในเมืองกับในชนบท มีทัศนคติการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ในสถาบันอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคต้น ปีการศึกษา 2540

2. การศึกษาในครั้งนี้มีตัวแปรดังนี้ คือ

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

สถาบันการศึกษา ได้แก่ - สถาบันราชภัฏอุดรธานี

- สถาบันราชภัฏสกลนคร

- สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

ภูมิลำเนาของนักศึกษา - ในเมือง
- ในชนบท

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

คะแนนทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา
ในสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาสถาบันอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม เท่านั้น
2. สถาบันราชภัฏเลย ไม่นำมาวิจัยเนื่องจากไม่มีนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4
3. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี ภาคปกติของสถาบันราชภัฏอีสานเหนือเท่านั้น

1.6 นิยามศัพท์ในการวิจัย

1. ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ทำที่ ความคิดเห็นของนักศึกษา (ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้) ซึ่งในที่นี้แสดงออกมาเป็นความคิดเห็นในเชิงนิมาน (บวก) หรือเชิงนิเสธ (ลบ) หรือเป็นกลาง
2. การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ทั้งนี้จะต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์โดยทั่วถึงกันและมีอายุการใช้ประโยชน์มากที่สุด (กรมวิชาการ, 2522)
3. ป่าไม้ หมายถึง สังคมของต้นไม้และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และปกคลุมเนื้อที่อันกว้างใหญ่ มีการใช้ประโยชน์จากอากาศ น้ำและวัตถุธาตุ ต่าง ๆ ในดินเพื่อการเจริญเติบโตถึงอายุขัยและเพื่อสืบพันธุ์ของตนเอง ทั้งให้ผลผลิตและบริการที่จำเป็นอันจะขาดไม่ได้ต่อมนุษย์ (กรมวิชาการ, 2522)
4. ทรัพยากรป่าไม้ ในที่นี้หมายถึง ต้นไม้ในป่า และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ตลอดจนทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ตามธรรมชาติในป่า ซึ่งรวมกันเป็นสังคมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีผลทำให้ป่าไม้สามารถอำนวยประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อมในทุก ๆ ด้านแก่สังคมมนุษย์
5. ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ความรู้สึกทำที่ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกด้านต่อมหาชนมากที่สุดและต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ โดยทั่วถึง และมีอายุการใช้ทนทานนานที่สุดรวมถึงการสงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้มีสมดุลธรรมชาติเป็นปกติ

6. นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม วิชาเอกสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนวิชาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ที่ลง ทะเบียนเรียนในภาคต้น ปีการศึกษา 2540

7. ภูมิลำเนาของนักศึกษา หมายถึง ที่อยู่อาศัยของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาใช้เวลาส่วนใหญ่ของชีวิตอาศัยอยู่

8. ภูมิลำเนาของนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในเมือง หมายถึง ที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลอำเภอ และสุขาภิบาล

9. ภูมิลำเนาของนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในชนบท หมายถึง ที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาล เมือง และนอกเขตสุขาภิบาล

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันราชภัฏอีสานเหนือ

2. ได้แนวทางที่จะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาในสถาบันราชภัฏอีสานเหนือโดยรวม และโดยจำแนกตามสถาบัน ได้แก่ สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

3. ทำให้ทราบว่าภูมิลำเนาที่อยู่อาศัย (ในเมือง-ในชนบท) ของนักศึกษามีผลต่อทัศนคติของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างไร

4. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย สามารถที่จะนำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ของสถาบันราชภัฏ โดยเฉพาะสถาบันราชภัฏอีสานเหนือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และช่วยให้นักวิชาการผู้เกี่ยวข้องมองเห็นแนวทางในการเสริมสร้างทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องแก่นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาของสถาบันราชภัฏโดยทั่วไปได้เหมาะสมยิ่งขึ้น